

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

PROBLEMS OF PSYCHOLOGY OF ACTIVITY IN SPECIAL CONDITIONS

2026

21-22 квітня/April

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE WITH
INTERNATIONAL PARTICIPATION

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

STATE EMERGENCY SERVICE OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY OF CIVIL PROTECTION OF UKRAINE

ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

PROBLEMS
OF PSYCHOLOGY OF ACTIVITY
IN SPECIAL CONDITIONS

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

Materials
of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical
Conference with International Participation

21-22 квітня 2026 року
21-22 April, 2026

Черкаси
Cherkasy

УДК 159.923
П 78

*Рекомендовано до друку вченою радою
навчально-наукового інституту оперативно-рятувальних сил
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 11 від 23 березня 2026 року)*

*Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому
доступі комісією з питань роботи із службовою інформацією
у Національному університеті цивільного захисту України
(протокол № 3 від 18 березня 2026 року)*

П 78 **Проблеми** психології діяльності в особливих умовах : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Черкаси, 21-22 квіт. 2026 р. Київ : ТОВ «7БЦ», 2026. 396 с.

ISBN 978-617-8794-93-4

Збірник містить матеріали, представлені учасниками IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Проблеми психології діяльності в особливих умовах».

У публікаціях висвітлено широке коло проблем, пов'язаних з актуальними питаннями психологічного забезпечення службово-професійної діяльності підрозділів сил безпеки та оборони України; медико-психологічними основами збереження здоров'я й реабілітації учасників бойових дій та інших надзвичайних ситуацій; особливостями надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок кризових травматичних подій.

Збірник адресований науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, спеціалістам у галузі психології, а також усім тим, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями психологічних проблем діяльності в особливих умовах.

УДК 159.923

ISBN 978-617-8794-93-4

© Авторські тексти, 2026
© НУЦЗ України, 2026

UDC 159.923
P 78

Recommended for publication by the Academic Council of the Educational and Scientific Institute of Operational and Rescue Forces of the National University of Civil Protection of Ukraine (Protocol № 11 of March 23, 2026)

Publication of the materials in this collection in open access is permitted by the Commission on Work with Official Information of the National University of Civil Protection of Ukraine (Protocol № 3 of March 18, 2026)

P 78 **Problems** of Psychology of Activity in Special Conditions: Materials of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with International Participation, Cherkasy, April 21-22, 2026. Kyiv : LLC «7BC», 2026. 396 p.

ISBN 978-617-8794-93-4

The collection contains materials presented by the participants of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with international participation «Problems of Psychology of Activity in Special Conditions».

The publications cover a wide range of issues related to current problems of psychological support of professional activity in the units of the security and defense sector of Ukraine; medical and psychological foundations of health preservation and rehabilitation of combatants and participants of other emergencies; as well as the peculiarities of providing psychological assistance to victims of crisis and traumatic events.

The collection is intended for researchers, lecturers, students, specialists in the field of psychology, and anyone interested in contemporary scientific research on psychological issues of activity in special conditions.

UDC 159.923

ISBN 978-617-8794-93-4

© Authors' theses, 2026

© National University of Civil Protection of Ukraine, 2026

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Ігор ТОЛОК – ректор Національного університету цивільного захисту України, кандидат педагогічних наук, доцент, лауреат Державної премії України в галузі освіти, Заслужений працівник освіти України;

Анастасія КУЧИНСЬКА – начальник управління психологічного забезпечення та соціального захисту Департаменту персоналу апарату ДСНС;

Тамара ЯЦЕНКО – професор кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України;

Геннадій ГРИБЕНЮК – професор кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України, доктор психологічних наук, професор;

Лариса ЗАГРАЙ – декан факультету психології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор психологічних наук, професор;

Наталія МІЛОРАДОВА – професор кафедри психології, соціології та педагогіки Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор;

Наталія ОНЩЕНКО – професор кафедри загальної психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор психологічних наук, професор;

Юлія ЧИСТОВСЬКА – завідувач кафедри психології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктор психологічних наук, професор;

Олег НАЗАРОВ – професор кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України, кандидат психологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України;

Станіслав ЛАРІОНОВ – професор кафедри психології та педагогіки Національної Академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент;

Микола ФОМИЧ – начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України, кандидат психологічних наук, доцент;

Alexander GERSHANOFF – Director of Educational Programs of Israel Trauma Coalition, International Trauma Expert, CBT Psychotherapist (Israel);

Nino OKRIBELASHVILI – Head of the Department of Psychiatry and Medical Psychology, Tbilisi State University, Doctor of Medical Sciences, Professor. President of the Georgian society of psychiatrists (Georgia);

Kateryna HANAMURA – Assistant Professor, Kansai University of Nursing and Health Sciences (Japan).

НАДІЙНІСТЬ РЯТУВАЛЬНИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ

*Дмитро КОБИЛКА,
курсант 1-го курсу ННІ ОРС,
Національний університет цивільного захисту України*

*Аліна КОЛОМОСЦЬ,
викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах,
Національний університет цивільного захисту України*

Професійна діяльність рятувальників належить до категорії екстремальних видів праці, що здійснюються в умовах підвищеного ризику, невизначеності та дефіциту часу. Надзвичайні ситуації техногенного й природного характеру, а в сучасних умовах і наслідки воєнних дій, супроводжуються високою емоційною напругою, відповідальністю за життя інших людей та необхідністю оперативного прийняття рішень. У таких обставинах ключового значення набуває психологічна надійність рятувальника як інтегральна характеристика особистості, що забезпечує збереження професійної ефективності незалежно від інтенсивності стресових впливів.

У наукових працях з екстремальної психології підкреслюється, що діяльність в особливих умовах пов'язана з мобілізацією психічних і фізіологічних ресурсів організму, однак тривале перебування у стані напруження може призводити до їх виснаження [1]. Психологічна надійність у цьому контексті розглядається як здатність особистості зберігати адекватність сприйняття, точність мислення, емоційну врівноваженість та керованість поведінки у складних і небезпечних ситуаціях [1]. Вона поєднує стресостійкість, розвинені когнітивні процеси, здатність до саморегуляції та ефективну взаємодію з іншими членами підрозділу.

Дослідження у сфері психології діяльності в особливих умовах засвідчують, що під впливом надмірного психоемоційного навантаження можливе звуження уваги, зниження когнітивної гнучкості та порушення процесів прийняття рішень [2]. У професії рятувальника це може спричинити помилки, що впливають на безпеку постраждалих і самого фахівця. Саме тому формування психологічної надійності є одним із ключових завдань професійної підготовки. Вона передбачає розвиток навичок швидкої оцінки ситуації, прогнозування наслідків власних дій та збереження самоконтролю в умовах ризику.

Особливу роль відіграє емоційна регуляція. Рятувальники часто стикаються з травматичними подіями, людськими втратами, руйнуваннями, що формує потужний емоційний вплив. За відсутності ефективних стратегій подолання це може призводити до накопичення хронічного стресу, емоційного виснаження та розвитку професійного вигорання [3]. Водночас наявність сформованої професійної ідентичності, усвідомлення соціальної значущості служби та підтримка з боку колективу виступають потужними захисними факторами, що сприяють збереженню внутрішньої рівноваги та професійної мотивації.

Психологічна надійність має також виражений соціально-психологічний вимір. Рятувальні операції здійснюються у складі підрозділу, де успіх залежить від узгодженості дій, довіри та ефективної комунікації. Командна згуртованість створює атмосферу психологічної підтримки, що знижує рівень тривожності та підвищує відчуття контролю над ситуацією. Колектив у цьому випадку виступає не лише організаційною одиницею, а й ресурсом емоційної стабілізації.

Важливим компонентом психологічної надійності є автоматизація професійних дій через систематичне тренування. Моделювання надзвичайних ситуацій, відпрацювання алгоритмів поведінки, психологічне програвання критичних сценаріїв

сприяють формуванню стійких поведінкових стратегій і зменшують вплив дезорганізуючих емоційних факторів [1]. Це дозволяє рятувальнику діяти впевнено навіть за умов невизначеності та високого ризику.

Отже, психологічна надійність рятувальників у діяльності в особливих умовах є багатовимірним утворенням, що поєднує когнітивні, емоційні, мотиваційні та соціально-психологічні компоненти. Вона формується у процесі професійної підготовки, підтримується організаційними умовами служби та зміцнюється через командну взаємодію. Підвищення рівня психологічної надійності потребує комплексного підходу, який включає розвиток навичок саморегуляції, регулярну психодіагностику, профілактику професійного вигорання та удосконалення програм підготовки особового складу.

Таким чином, психологічна надійність рятувальника є стратегічним ресурсом підрозділів цивільного захисту. У складних та небезпечних умовах саме вона забезпечує стабільність діяльності, збереження професійної ефективності та мінімізацію ризиків для життя і здоров'я як самих фахівців, так і постраждалих. Системне формування психологічної надійності має розглядатися як невід'ємний компонент службово-професійної підготовки, що сприяє зміцненню функціональної стійкості підрозділів та підвищенню рівня безпеки суспільства в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Тімченко О. В. Екстремальна психологія: підручник. Київ: Август Трейд, 2007. 502 с.
2. Проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали науково-практичних конференцій НУЦЗ України. Київ, 2024.
3. Максименко С. Д. Психологія особистості. Київ: КММ, 2007. 296 с.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

*Ірина КОЗУБЕНКО,
старший викладач кафедри мовної підготовки,
Національна академія внутрішніх справ*

Формування комунікативної компетентності є важливою складовою професійної підготовки до правоохоронної діяльності, що обумовлено соціальними вимогами до професії правоохоронців, для забезпечення якісного результату виробничої діяльності та створення соціально-психологічної основи для взаємодії з громадянами.

Професія правоохоронця немислима без особливої форми спілкування, яка є важливим видом правоохоронної діяльності, впливає на ефективність праці і характеризує рівень професійної придатності фахівця. Комунікативні здібності – одна з необхідних якостей представників правоохоронної професії, а комунікативна компетентність – одна з найсуттєвіших характеристик їх професіоналізму [2].

Професійна комунікативна компетентність правоохоронця – це вміння вирішувати комунікативні завдання в умовах професійного спілкування, володіти потенціалом дидактичного дискурсу, створювати бездоганні та нормативні професійні тексти. Вільне володіння державною мовою, готовність до продуктивного спілкування з різними категоріями громадян є запорукою успіху майбутнього правоохоронця в професії, його конкурентоспроможності на сучасному ринку праці [3].

Посилення вимог до комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців спричиняє перегляд змісту навчання, сприяє впровадженню його ефективних форм і

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

**PROBLEMS
OF PSYCHOLOGY OF ACTIVITY
IN SPECIAL CONDITIONS**

**МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
21-22 квітня 2026 року**

**Materials
of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical
Conference with International Participation
21-22 April, 2026**

*Редколегія може не поділяти поглядів авторів.
За зміст вміщених у збірнику матеріалів
персональну відповідальність несуть автори.*

Підписано до друку 11.03.2026. Формат 60×84 1/8,
Гарнітура Times New Roman.
Обл.-вид. арк. 46,03. Ум. друк. арк. 31,08.

Видавець ТОВ «7БЦ»
03067, м. Київ, вул. Олекси Тихого, 84
e-mail: 7bc@ukr.net. тел: (044) 592-00-80
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №5329 від 11.04.2017